

Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejas sēde
Skolas ielā 28, 2.korp. 3.stāva zālē

PROTOKOLS Nr. 11

Rīgā,

2013.gada 20.marts, plkst. 14:00

Sēdi vada:

Ingus Alliks, Labklājības ministrijas (LM) valsts sekretāra vietnieks, Dzimumu līdztiesības komitejas (Komiteja) vadītājs.

Sēdē piedalās:

Agnese Gaile, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte;

Maija Brunava, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Pašvaldību sistēmas attīstības nodaļas vecākā eksperte;

Iluta Lāce, biedrības „Resursu centrs sievietēm „Marta”” (RCS „Marta”) vadītāja;

Ineta Upeniece, Valsts izglītības satura centra (VISC) Vispārējās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas vadītāja vietiece;

Jānis Ušpelis, Ekonomikas ministrijas (EM) Tautsaimniecības strukturpolitikas departamenta vecākais referents;

Alise Zālīte, Ārlietu ministrijas (AM) Humanitāro jautājumu nodaļa;

Natālija Freimane, MK pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību organizācijās biroja juriste;

Pēteris Leiškalns, Latvijas darba devēju konfederācijas (LDDK) Sociālās drošības un veselības aizsardzības eksperts;

Inese Kurzemiece - Latvijas Lauku sieviešu apvienība (LLSA);

Sandris Rāgs – Tieslietu ministrijas (TM) Civiltiesību departamenta Vispārējo civiltiesību nodaļas juriskonsults;

Gundega Krastiņa – Satiksmes ministrijas (SM) Finanšu un attīstības plānošanas departamenta vecākā referente;

Rita Grundule - Aizsardzības ministrijas (AiM) Personāla nodaļa, Valsts sekretāra vietnieces administratīvajos un juridiskajos jautājumos Ilonas Dreģes vietā.

Pieaicinātie dalībnieki:

Daiga Kiopa, SIA Lursoft valdes locekle;

Zanda Raciborska, biedrība „Lidere”.

Sēdē nepiedalās:

Līvija Marcinkēviča – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētāja vietiece;

Šarlote Bērziņa – Tiesībsarga (TS) biroja juriste;

Austra Ivanova - Biedrība „Ziemeļu kaija”;

Gunta Kelle, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla (LSOST) valdes līdzpriekšsēdētāja;

Edīte Kalniņa - Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienības (LDzLA) valdes priekšsēdētāja;
Inta Poudžiunas, nodibinājuma „Talsu novada krīžu centrs” psiholoģe;
Daina Mežecka - Ziemeļu Ministru padomes (ZMP) biroja Latvijā padomniece;
Līga Liepiņa, Izglītības un zinātnes ministrijas, Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta direktore;
Ilze Slokenberga, Zemkopības ministrijas (ZM) Stratēģijas analīzes nodaļas vadītāja vietniece;
Inga Birzniece, Veselības ministrijas (VM) Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja;
Anita Kleinberga, Kultūras ministrijas (KM) Sabiedrības integrācijas departamenta direktora p.i..

Sēdi protokolē: Lauma Rozīte-Torpe, Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā referente.

Darba kārtība

I.Alliks atklāj sēdi un atgādina, ka Komiteja ir konsultatīva valsts pārvaldes un nevalstisko organizāciju Komiteja, kurā ikvienam ir tiesības iesniegt jautājumu izskatīšanai. Komitejas lēmumiem ir tikai rekomendējošs raksturs. I.Alliks aicina sēdes dalībniekus akceptēt darba kārtību un pāriet pie darba kārtības 1.jautājuma.

1. Biedrības LĪDERE, sadarbībā ar Ekonomikas ministriju veiktā pētījuma „Sieviete uzņēmējdarbībā” rezultātu un secinājumu prezentācija. (Z.Raciborska, Biedrība LĪDERE)

Z.Raciborska iepazīstina ar pētījuma Sieviete uzņēmējdarbībā 2012 secinājumiem un rezultātiem. Pētījuma mērķis ir sniegt padziļinātu ieskatu Latvijas sieviešu līdzdalībā ekonomiskajos un sociālajos procesos. Iepriekšējais pētījums par sievietēm uzņēmējdarbībā tika veikts no 2003.-2007.gadam, tādējādi šis pētījums demonstrē labo praksi un ilglaicīgu secīgu biznesa vides analīzi Latvijā.

Pētījumā aptaujātas 200 Latvijas sievietes uzņēmējas, uzņēmuma īpašnieces un vadītājas. Dominējošā aptaujāto sieviešu-uzņēmēju daļa (94%) nevarēja nosaukt tiesiskā regulējuma šķēršļus, kas liegta sievietēm iesaistīties uzņēmējdarbībā.

Tāpat saskaņā ar pētījumu vairāk nekā puse (57%) sieviešu sava uzņēmuma attīstībā ir izmantojušas vai izmanto kādu uzņēmējdarbības atbalsta programmu. Kā aktuālākā problēma (80% no aptaujātajām) uzņēmējdarbībā tiek minēti augstie nodokļi, kas norādīts kā kavējošs faktors uzņēmuma attīstībā.

Z.Raciborska norāda, ka plašāki pētījuma rezultāti pieejami Ekonomikas ministrijas¹ un Biedrības LĪDERE mājas lapā.

¹ <http://www.em.gov.lv/em/2nd/?cat=30111>

I.Lāce vaicā, vai pētījumā iekļauts sieviešu uzņēmēju sociālais portrets un darba un privātās dzīves saskaņošanas iespējas, kā piemēram, atbalsts bērnu aprūpei.

Z.Raciborska skaidro, ka pilnajā pētījumā pieejama informācija par aptaujāto uzņēmēju sociālo portretu, taču nav vērtētas sieviešu uzņēmēju darba un privātās dzīves saskaņošanas iespējas.

Nolemj:

Informāciju pieņemt zināšanai.

I.Alliks dod vārdu D.Kiopai, SIA Lursoft valdes loceklei.

D.Kiopa prezentē pētījuma „Sievietes Latvijas uzņēmējdarbībā” rezultātus, kas balstīti uz SIA Lursoft 2013.g februārī veiktu Uzņēmumu reģistrā esošo statistikas datu par sievietēm uzņēmējām (par uzņēmumu amatpersonām un uzņēmām dalībniecēm) analīzi. Tā kā Komercreģistrā nav jānorāda personas dzimums, to, vai uzņēmuma amatpersona vai dalībniece ir sieviete nosaka pēc personas vārda un uzvārda galotnes un, ja tā ir sieviešu dzimtes galotne, tad automātiski tiek pieņemts, ka persona ir sieviete. Tas nosaka, ka datiem varētu būt neliels kļūdas procents.

D.Kiopa informē, ka Latvijā uzņēmumi, kuros vismaz viens dalībnieks ir sieviete ir 33,1%, savukārt 33,4% uzņēmumos Latvijā vismaz viena amatpersona ir sieviete. Sieviešu dalībnieku īpatsvars mazkapitāla SIA (ar samazinātu kapitālu reģistrēts uzņēmums) ir 38%, bet amatpersonu īpatsvars mazkapitāla uzņēmumos ir nedaudz zemāks. Populārākās nozares sieviešu uzņēmējdarbībai gan amatpersonu, gan dalībnieku līmenī ir grāmatvedība, uzskaitē un konsultēšana nodokļu jautājumos, tirdzniecība un ēdināšana. Novadu griezumā, skaitliski lielākais sieviešu uzņēmēju skaits ir no Rīgas, bet skatoties pret kopējo skaitu, liels sieviešu īpatsvars uzņēmējdarbībā, kas pārsniedz 41%, ir no Ventspils, otrajā vietā ir Daugavpils. Reģionu griezumā labākie rādītāji sieviešu uzņēmējdarbībai ir Vidzemē un Kurzemē, sliktākie Latgalē. Rīgā sieviešu īpatsvars uzņēmējdarbībā ir aptuveni 31%.

D.Kiopa norāda, ka iespējamais skaidrojums šādai situācijai ir pašvaldības ietekme uz sociālo jautājumu (piemēram, darba un ģimenes dzīves saskaņošanas iespējas) risināšanu.

Pētījumā secināts, ka sieviešu uzņēmēju skaits salīdzinājumā ar 2011.gadu ir nedaudz samazinājies un ir tuvu 2006.gada rādītājiem. Viens no skaidrojumiem ir emigrācija, kā arī ārvalstnieku iesaiste Latvijas uzņēmējdarbībā. Vienlaikus mazkapitāla SIA veidošana ir veicinājusi sieviešu iesaisti uzņēmējdarbībā. Turklāt salīdzinoši liels sieviešu īpatsvars uzņēmējdarbībā (48,6 %) ir vecuma grupā no 30-49 gadiem, savukārt vecuma grupā no 50-69 gadiem tas ir 33%.

D.Kiopa norāda, ka saskaņā ar datiem sieviešu pārvaldītie uzņēmumi strādā ar vājākiem finanšu rādītājiem, kā vidējais latviešu uzņēmums un tas iespējams saistīts ar nozarēm, kurās iesaistītas sievietes uzņēmējas. Lursoft veiktā pētījumā par efektīvākajiem (peļņas rādītāji, rentabilitāte, ilgtermiņš) uzņēmumu vadītājiem sieviešu īpatsvars ir aptuveni 10%. Pētījuma rezultāti 8.martā publicēti Dienas Biznesā.

Nolemj:

Informāciju pieņemt zināšanai.

2. Aktualitātes un virzība Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dzimumu līdzsvara uzlabošanu biržā kotēto uzņēmumu direktoru bez izpildvarām vidū. **(A.Gaile)**

A.Gaile informē, ka ES Tieslietu komisāre V.Redinga 2012.gada 16.novembri nāca klajā ar direktīvas priekšlikumu palielināt sieviešu pārstāvību uzņēmumu pārvaldībā. 2012.gada pavasarī jau notika publiskā apspriešana par dzimumu nelīdzsvarotu pārstāvību uzņēmumu valdēs ES, kuras rezultāti tika ņemti vērā izstrādājot direktīvas priekšlikumu.

ES dalībvalstīs sieviešu pārstāvība uzņēmumu valdēs bez izpildvarām joprojām ir zema - tikai nedaudz vairāk kā 13% no kopējā pārstāvju skaita valdēs bez izpildpilnvarām bija sievietes. DV ir īstenojušas dažādus nacionāla līmeņa pasākumus – ieviešot kvotas ar sankciju mehānismu, kas nostiprinātas tiesību aktos (40% viena dzimuma pārstāvji valdēs - Francija, Beļģija, Itālija), vai kvotas bez sankciju mehānisma (30% viena dzimuma pārstāvji valdēs - Nīderlande, Spānija). Savukārt citas valstis (Grieķija, Dānija, Somija) ir noteikušas prasības attiecībā uz valsts kontrolētajiem uzņēmumiem.

Saskaņā ar statistikas datiem par biržā kotētajiem uzņēmumiem 2012.gadā Latvijā 26% no uzņēmuma padomes locekļiem bija sievietes, kas ir otrs augstākais rādītājs ES (pirmo vietu ieņem Somija - 27%). Vienlaikus biržā kotētajos uzņēmumos, kas atbilst liela uzņēmuma statusam, sieviešu īpatsvars uzņēmumu padomē veido 8%.

Direktīvas galvenais mērķis ir palielināt sieviešu skaitu uzņēmumu valdēs ES, nosakot, ka līdz 2020.gada 1.janvārim 40% direktoru bez izpildpilnvarām biržā kotētajos privātajos uzņēmumos ir no mazāk pārstāvētā dzimuma. Attiecībā uz biržā kotētajiem valsts uzņēmumiem šis mērķis ir jāsasniedz līdz 2018.gada 1.janvārim. Kvota tiek sasniegta, ja uzņēmuma direktori bez izpildvarām (Latvijā-padomes) un direktori ar izpildvarām (Latvijā - valdes) kopā veido 33% no mazāk pārstāvētā dzimuma. Kvota neattiecas uz biržā kotētajiem uzņēmumiem, kuros mazāk pārstāvētā dzimuma darbinieku ir mazāk nekā 10%.

Direktīva paredz, ka uzņēmumiem jānosaka skaidras procedūras, kā arī neitrāli formulēti un viennozīmīgi kritēriji, kas ir balstīti uz zināšanām un kvalifikāciju, izvēloties un ieceļot amatā jaunus padomes locekļus, lai tādā veidā veicinātu nepietiekami pārstāvētā dzimuma pārstāvju skaita padomēs palielināšanu. Atlasē joprojām svarīgākais faktors ir kvalifikācija, izvērtējot kandidātus ieceļšanai uzņēmuma vadības amatos. Vienādas kvalifikācijas situācijā priekšroka tiek dota kandidātam no mazākumā esošā dzimuma.

Direktīvas priekšlikums nosaka, ka DV ir jānosaka efektīvas, samērīgas un atturošas sankcijas, kas tiek piemērotas direktīvas prasību pārkāpšanas gadījumā. Šādas sankcijas ir DV kompetencē un var ietvert administratīvus sodus un lēmumu par direktoru bez izpildvarām atcelšanu.

Latvijas pozīcija vēl ir izstrādes procesā, bet LV viennozīmīgi uzskata, ka ilgtspējīgāki rezultāti ir sasniedzami, sadarbojoties ar sociālajiem partneriem un sniedzot visa veida atbalstu sieviešu uzņēmējdarbības un karjeras izaugsmei.

Attiecībā uz citām DV, vairākas DV paudušas atbalstu priekšlikumam, taču liela daļa ir piesardzīgi atbalstoša, neitrāla vai skeptiska.

I.Lāce vaicā, kas tiek sagaidīts no Komitejas saistībā ar direktīvas priekšlikumu un pozīcijas formulēšanu.

A.Gaile informē, ka atsevišķa diskusija nav organizēta, bet pozīcijas pirmais projekts tika nosūtīts saskaņošanai arī nevalstiskajām organizācijām. Pozīcijas galarezultāts arī tiks sūtīts saskaņošanai ar atbildīgajām ministrijām, sociālajiem partneriem un sadarbības organizācijām.

I.Alliks piebilst, ka attiecībā uz pozīciju lēmumu pieņēmējs ir Ministru Kabinets un LR Saeima. Diskusijas iespējams rīkot pēc būtības, lai palielinātu mazāk pārstāvēta dzimumu pārstāvību uzņēmumā, bet ne tieši par konkrēto direktīvu.

Nolemj:

Informāciju pieņemt zināšanai.

3.Virzība dzimumu līdztiesības komitejas darba grupas rekomendāciju projektam sieviešu un vīriešu skaita līdzsvarošanai un dzimumu līdztiesības aspektu integrēšanai izglītības jomā.

(A.Gaile)

A.Gaile atgādina, ka saskaņā ar 2012.gada 26.jūnija Dzimumu līdztiesības komitejas sēdē nolemto tika izveidota neformāla darba grupa ar mērķi, kas izriet no Dzimumu līdztiesības plāna 3.rīcības virziena „Sieviešu un vīriešu ekonomiskās neatkarības un vienlīdzības iespēju veicināšana darba tirgū” 3.4.punkta „Mazināt darba samaksas atšķirības starp vīriešiem un sievietēm” vienu no tiešās darbības rezultātiem – izstrādātas rekomendācijas vīriešu un sieviešu skaita līdzsvarošanai segregētākajās nozarēs. Saskaņā ar to Darba grupas uzdevums ir sagatavot konkrētus priekšlikumus sieviešu un vīriešu skaita līdzsvarošanai izglītības jomā un dzimumu līdztiesības aspektu integrēšanai Latvijas vispārējās un augstākās izglītības līmeņos izglītības procesā un saturā. Lai priekšlikumi būtu reāli un praktiski izmantojami, darba grupa ir vienojusies, ka priekšlikumi tiks sagatavoti īstenošanai līdz 2020.gadam. Līdz šim notikušas vairākas darba grupas tikšanās. Izstrādātie priekšlikumi tikai dienu pirms Komitejas sēdes tika pārrunāti ar Izglītības un zinātnes ministrijas un Valsts izglītības satura centra kolēģiem. Ņemot vērā, ka rekomendāciju dokumenta projekts vēl ir pilnveidojams, tad tā prezentācija tiek atlikta līdz nākamajai Komitejas sēdei.

I.Alliks piebilst, ka rekomendāciju projekts ir demokrātiski izveidotās neformālās darba grupas kopējs darbs un visi Komitejas locekļi aicināti izteikt savu viedokli un priekšlikumus rekomendāciju projektam, lai pēc tam sagatavotos priekšlikumus kā kopējus Komitejas priekšlikumus varētu integrēt konkrētos rīcības plānos atsevišķās nozarēs.

VISC izsaka cerību, ka dokuments spētu savest Parlamentu, Kabinetu uz diskusiju, jo rekomendāciju projekts ir starpnozaru nevis kādas vienas nozares jautājums.

Nolemj:

Informāciju pieņemt zināšanai.

4. Citi jautājumi

A.Gaile informē, ka 2012.gada nogalē Sabiedrības integrācijas fonds sadarbībā ar LM un EM iesniedza projektu Eiropas Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes

programmas „PROGRESS 2007.-2013.” sadaļas „Dzimumu līdztiesība” slēgto projektu konkursam „Atbalsts nacionāla līmeņa pasākumiem sieviešu un vīriešu līdztiesības nodrošināšanai ekonomisko lēmumu pieņemšanas procesos”. Šogad izsludināts vēl viens slēgtā tipa (specifisks atbalsts nacionālajām par dzimumu līdztiesību atbildīgajām institūcijām) konkurss ar termiņu 16.maijs, kas ir vērsts uz informēšanas aktivitāšu īstenošanu, lai sniegtu atbalstu sievietēm, kas cieš no vardarbības. LM ir uzrunājusi SIF, kurš ir piekritis būt par projekta iesniedzēju arī šajā konkursā.

A.Gaile informē, ka šā gada 7.-8.maijā Zviedrijā notiks Ziemeļu Ministru padomes organizēta konference par pirmsskolas izglītības jautājumiem un Ziemeļu un Baltijas valstu ierēdņu tikšanās, kurā viens no darba kārtības jautājumiem ir 2014.gadā plānotā par dzimumu līdztiesību atbildīgo ministru tikšanās. A.Gaile aicina Komitejas locekļus izteikt idejas par tēmām, kuras būtu aktuālas pārrunāšanai ar citu Ziemeļu – Baltijas valstu ministriem. Ziemeļu – Baltijas valstu sadarbības ietvars ir Programma ar četrām galvenajām tēmām 2009.-2013.gadam – dzimumu līdztiesība darba tirgū, speciālistu izglītošana par dzimumu līdztiesības jautājumiem, darbs ar medijiem un vienlīdzīgas attieksmes nodrošināšana publiskajā telpā, kā arī vardarbības jautājums.

I.Lāce ierosina pārrunāt Skandināvijas inovatīvās metodes darbam ar bērniem un jauniešiem un šo metožu iespējama adaptēšana Latvijā neformālajā izglītībā. I.Lāce min, ka aktuāla tēma diskusijai ar citu Baltijas un Ziemeļvalstu ministriem ir arī uz dzimumu balstītā vardarbība un savstarpējās sadarbības iespējas droša patvēruma veidošanā.

VISC norāda, ka vērtības nav iespējams mācīt ar zināšanām un būtisks ir informēšanas un izglītošanas darbs ar vecākiem. VISC uzskata, ka kamēr sabiedrība nepieņems vērtību vienlīdzīgas tiesības, to, ka sieviete ir tikpat vērtīga kā vīrietis, tikmēr izglītības sistēma viena nevarēs situāciju mainīt. Normatīvajos aktos viss ir noteikts, jautājums ir par interpretācijām, kultūrvēsturisko pieredzi un tradīcijām.

I. Alliks norāda, ka līdz 17.aprīlim tiek gaidīti Komitejas locekļu priekšlikumi par dzimumu līdztiesību atbildīgo Baltijas un Ziemeļvalstu ministru 2014.g. plānotajā tikšanās apspriežamajiem jautājumiem.

Papildus I.Lāce informē, ka 28.martā resursu centrs MARTA sadarbībā ar biedrību Skalbes organizē diskusiju par efektīvāka atbalsta nodrošināšanu pieaugušām personām, kas cietušas no vardarbības.

Sēdi beidz plkst. 15.35.

Komitejas priekšsēdētājs

I.Alliks

Protokolēja

L.Rozīte-Torpe